

Ярослав Сеник

(Львів)

**МАТЕРІАЛИ ФУНДАЦІЇ ОМЕЛЯНА
І ТЕТЯНИ АНТОНОВИЧІВ У ФОНДАХ ЛННБУ
ІМ. В. СТЕФАНИКА**

У статті йдеться про архівні матеріали Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів, які зберігаються у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаніка і які містять численні документи до історії української науки і культури за 1982 – 2010 рр.

Ключові слова: *Фундація Омеляна і Тетяни Антоновичів, Омелян Антонович, Тетяна Антонович, ЛННБУ ім. В. Стефаніка.*

В статье идет речь о архивных материалах Фундации Омеляна и Татьяны Антонович, которые хранятся в отделе рукописей ЛННБУ им. В. Стефаніка и которые содержат многочисленные документы к истории украинской науки и культуры за 1982 – 2010 гг.

Ключевые слова: *Фундация Омеляна и Татьяна Антонович, Омелян Антонович, Татьяна Антонович, ЛННБУ им. В. Стефаніка.*

The article deals with the numerous archival documents of Omelan and Tetiana Antonovych Foundation concerning history of Ukrainian science and culture in 1982 – 2010 and kept in the Manuscript Department of Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv.

Key words: *Omelan and Tetiana Antonovych Foundation, Omelan Antonovych, Tetiana Antonovych, Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv.*

Мова в цій статті йтиме про наших сучасників, які прислужилися справі розвитку української науки і культури, – Омеляна та Тетяну Антоновичів, щедрих і жертвних добродійників. У 1981 р. на першому врученні нагород д-р О. Антонович сказав “Я називаюся Омелян Антонович, а це моя дружина Тетяна Терлецька – і разом ми творимо Фундацію” – дуже символічна фраза, характерна для людини, котра багато не говорила, а просто діяла.

Фундація Омеляна і Тетяни Антоновичів (ФОТА, Фундація ОТА) була офіційно зареєстрована у США 30 грудня 1980 р., а 18 січня

1982 р. їй надано статус добродійної. Вона існує виключно на власні заощадження О. і Т. Антоновичів.

Архів Фундації Антоновичів у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника містить численні документи до історії української науки і культури, що розвивались по обидві сторони океану.

О. і Т. Антоновичі завжди розглядали українську науку і культуру в Україні та діаспорі як єдине ціле, про що свідчить нагородження політичного в'язня Василя Стуса премією № 2 за 1982 р. В архіві зібрані численні автографи чільних діячів української культури і науки. До сьогодні (вересня 2010) лауреатами стали 59 відомих діячів сучасності, серед них були В. Барка (1981); В. Стус, О. Субтельний (1982); Е. Андіївська (1983); Ю. Коломієць, Ю. Лавріненко, М. Ласло-Куцюк (1984), (1985); Б. Кравченко, Н. Лівницька-Холодна (1986); Л. Плющ (1987); Г. Костюк, І.-П. Химка, Ю. Шевельов (1988); М. Богачевська-Хом'як, Л. Костенко (1989); І. Дзюба, В. Шевчук (1990); Б. Гаврилишин, І. Драч, (1991); М. Брайчевський, В. Дрозд (1992); М. Вінграновський, Я. Дашкевич, М. Жулинський (1993); О. Апанович, Є. Гуцало (1994); В. Брюховецький, М. Коцюбинська, Р. Федорів (1995); Б. Бодюрків, Г. Логвин, Ю. Мушкетик (1996); І. Калинець, Д. Степовик (1997); Ю. Барабаш, Ю. Луцький (1998); Ю. Бадзьо, В. Кордун, І. Шевченко (1999); Ю. Андрухович, Р. Шпорлюк (2000); Г. Гусейнов, Я. Ісаєвич, Ю. Шаповал (2001), Р. Іваничук, М. Рябчук (2002); Д. Павличко, А. Содомора (2003), о. Б. Гудзяк (2006), Я. Грицак (2007); Гр. Грабович, П. Джуль (2008); Л. Винар, О. Забужко (2009), а також колектив редакції газети "Літературна Україна" (1992) та іноземні особи – Л. Гордон (1983), Д. Сандерс (1985), Р. Конквест (1987), Зб. Бжезинський (1991).

Особливий інтерес мають листування та проголошені лауреатами під час вручення нагород так звані "Антоновичівські лекції", в яких кожен із них намагався висловити щось важливе не лише для сучасників, але й донести своє бачення життя чи творчості для майбутніх поколінь. За ці роки назбиралася дуже широка колекція автографів українських діячів. Перша частина таких документів вийшла друком в 1999 р. під назвою "Фундація Омеляна і Тетяни Антоновичів: Штрихи до історії Фундації. Виступи і лекції лавреатів нагород Антоновичів (1982 – 1998)"[60].

Від початку 1990-х рр. Фундація О. і Т. Антоновичів діє в Україні і приймає щедру участь у багатьох проектах загальноукраїнського характеру.

Невіддільною складовою діяльності Фондації є спонсорська допомога. Від 2000 р. вона фінансувала ремонтно-реставраційні роботи в ЛННБУ ім. В. Стефаника, де, зокрема, в 2006 р. в бувшому палаці Баворовських – архітектурній пам'ятці XVII ст. – після реконструкції відкрито Палац мистецтв ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів. У м. Долина Івано-Франківської обл. споруджено пам'ятник Борцям за Українську державу та новий музей “Бойківщина”, реставрована церква Св. Духа. Вкладено один мільйон доларів США на реконструкцію приміщення студентської бібліотеки НУ “Києво-Могилянська академія” (2007 р.).

Самі Омелян та Тетяна Антоновичі – як усі щедрі та добрі люди – були надзвичайно скромні люди. Антонович Омелян Миколович (1914 – 2008) народився в м. Долина в родині службовця, навчався в гімназіях Львова (1927 – 1931) та Перемишля (1931 – 1932). За участь у національному підпіллі був ув'язнений польською владою в 1933 – 1936 рр. Вивчав право в Люблінському університеті (1932), економіку в Познані (1938) та Берліні (1939 – 1941). В 1943 р. отримав диплом доктора права в УВУ в Празі. В роки II світової війни не припиняв підпільної боротьби в рядах ОУН, за що двічі був ув'язнений в німецькому концтаборі Заксенхаузен, де в період 1941 – 1944 рр. провів загалом більше двох з половиною років. Потім був на політичній роботі в ОУН та закордонному представництві УГВР у Мюнхені (1945 – 1948), а також в Лізі українських політичних в'язнів (1945 – 1946). В грудні 1949 р. О. Антонович разом з дружиною Тетяною емігрував до США, а через рік, 1 січня 1951 р. переїхав до Вашингтону, де наступні десять років був представником УГВР від її закордонного представництва, а далі займався фермерством [3; 5; 6; 8; 53; 56].

Тетяна Михайлівна Антонович (уродж. Терлецька; 1915 – 2001), народилася у Відні, закінчила гімназію у Львові (1933), вчилася в університетах Монпельє (Франція), Львова (1934) та Відня (1933 – 1940), доктор медицини. Від липня 1951 р. понад 40 років працювала в Медичному центрі Джорджтаунського університету (м. Вашингтон): асистент професора (1956), доцент (1961), професор кафедри патології (1979 – 1994). Від 1968 р. до виходу на пенсію в 1994 р. також очолювала відділ нефропатології в Інституті патології Збройних сил США [7; 54; 55].

О. Антонович написав дві книги спогадів, де дуже цікаво описав своє життя в Україні та Америці [1; 2]. Від 7 вересня 2005 р. він постійно проживав в Україні і продовжував свою добродійну діяль-

ність. Почесний громадянин міст Львова і Долини (2004). Нагороджений почесною відзнакою НаУКМА "Медаль святого Петра Могили" (№ 007, 7 квітня 2004) та срібною відзнакою Національного університету "Острозька Академія" "Медаль князя Василя-Костянтина Острозького" (№ 010; вересень 2004).

Зараз найближча родина Антоновичів із США – племінники д-р І. Восвідка, д-р А. Левицький та Р. Слоневський – входять до Ради директорів Фондації.

В 2006 р. д-р О. Антонович передав власну колекцію із 27 творів мистецтва, книгозбірню (понад 2 тис. книг) та архів до ЛІННБУ ім. В. Стефаника. Він почав передавати архів на постійне зберігання до відділу рукописів ще влітку 2002 р.: перша партія складалася із 8 пачок листування [26]. Архів складається з біографічних матеріалів, матеріалів професійної та наукової діяльності в США (за 1920-ті – 2001 рр.) Т. Антонович; біографічних документів О. Антоновича (за 1920 – 2008 рр.); матеріалів до історії української підпільної боротьби у Польщі (1930-і рр.), перебування в таборі для переміщених осіб в Німеччині (1944 – 1948), діяльності "Об'єднання українців в Вашингтоні" (голова О. Антонович; 1954 – 1962) та Українського Конгресового Комітету Америки (голова Л. Добрянський; 1960-ті рр.); численного листування та іконографічних матеріалів подружжя Антоновичів періоду перебування в Німеччині та проживання в США, їх численних подорожей. Окрему групу становлять матеріали "Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів" (за 1982 – 2010 рр.): організаційні матеріали Фондаторів; дипломи і лекції лауреатів, творчі матеріали; організаційні матеріали журі, протоколи засідань, листування, фінансові документи, численні фото- та відеоматеріали, зокрема, із церемоній вручення нагород тощо.

Найстаріші документи у архіві стосуються початків заснування Фондації: зокрема, лист Л. Стечик, керівника канцелярії ФКУ Гарвардського університету, до О. Антоновича із пропозицією створення фондації при Гарварді (10 грудня 1980 р.). Але зрештою, Антоновичі зразком для наслідування обрали премію фондації А. Южиковського, що діяла в США з 1960 р. З брошури "The Alfred Jurzykowski Foundation Awards", що є серед документів в архіві, запозичено, як виглядає, усі основні засади функціонування нової приватної Фондації.

Ю. Шевельов брав безпосередню участь у розробці "Правильника праці журі Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів" (17 січня 1983 р.), в архіві є машинопис та ще кілька редакцій Правильника, а

також пізніший текст Статуту “Літературні нагороди Омеляна і Тетяни Антоновичів”. Вчений відіграв велику роль у формуванні принципів діяльності Фундації на її початках, про що свідчить його листування. Перший з листів О. Антоновича, написаний Ю. Шевельову, датується 14 травня 1981 р.

Наступні листи Антоновичів стосувалися нагородження першого лауреата – поета Василя Барки: листи до М. Скорупської, редактора “Сучасності” (4 серпня 1981 р.), та до інших часописів із проханням помістити оголошення про нагороди Фундації; листи до В. Барки (26 січня 1982 р.), лист В. Барки до О. та Т. Антоновичів з подякою (6 лютого 1982 р.).

Слід виділити листування членів Журі Фундації за 1982 р.: листи Ю. Шевельова до О. Антоновича (30 вересня 1982 р.) та до членів Журі (22 жовтня 1982 р.); О. Прицака до Ю. Шевельова (15 жовтня 1982 р.) та до О. та Т. Антоновичів (15 жовтня 1982 р.) та ін.

Важливими для дослідників є “Протоколи зборів (засідань) Жюрі літературних і наукових нагород Фундації Омеляна й Тетяни Антоновичів” (1982 – 1989 рр.), що містять ухвали про надання нагород Жюрі перших восьми скликань. Протокол № 1 наради від 4 січня 1982 р., на якому була присуджена нагорода за 1981 рік В. Барці за роман “Свідок для сонця шестикрилих”; протокол № 2 зборів Жюрі у Нью-Йорку від 18 грудня 1982 р.: “Журі після обговорення літературних творів та наукових праць протягом 1981 – 1982 рр. ухвалило надати літературну нагороду Василю Стусові”.

В групі документів під назвою “Різні проголошення нагород Фундації Антоновичів...” (українською та деякі англійською мовами) зберігаються автографи усіх листів-відповідей лауреатів на вістку від Омеляна і Тетяни Антоновичів та голови Журі про нагородження їх преміями, а також їх листування про умови та обставини приїзду, організації церемонії вручення нагород, виступу на її врученні і т. д.

Як правило, набір документів щороку був більш-менш стандартний, хоча деякі роки були дещо винятковими, в першу чергу із огляду на постаті лауреатів.

Документи розповідають про складну ситуацію, з якою мала справу Фундація на початках свого існування: нагородження поета В. Стуса, який перебував тоді у советських таборих. Сам факт нагородження мав досить прямий політичний підтекст. Фундація тоді вела жваве листування (зокрема, за посередництвом адвокатської фірми Сміта): лист Ю. Шевельова до О. Антоновича (13 січня 1983 р.), лис-

ти О. Антоновича та фірми Сміта до В. Стуса щодо нагороди (25 січня 1983 р.), інше листування, серед документів – нотаріальна угода Фондації з адвокатом В. Баранецьким з фірми Сміта щодо переказу грошей на ім'я В. Стуса (1983 р.).

Після смерті В. Стуса 4 вересня 1985 р. О. Антонович домовився із В. Баранецьким, директором трасту премії В. Стуса, про переведення цих грошей у Гарвардський університет для утворення постійного фонду ім. В. Стуса [38]. Б. Тарнавський, директор ФКУ при Гарвардському університеті, просить зложити десять тисяч доларів на користь української книгозбірні при головній бібліотеці. Протягом 1960 – 1983 рр. О. та Т. Антоновичі уже пожертвували на фонд українських студій університету 13,150 дол. [40]. Фактично фонд В. Стуса було задіяно аж у 1987 р., на кожній придбаній фондом книжці мав бути екслібрис фонду [59].

Досить довго тяглася справа із врученням нагороди М. Ласло-Куцюк з Румунії, яка у 1984 р. отримала нагороду за свою розвідку "За сади поетики", однак не змогла тоді прибути до США. Вона вела наукове листування із І. Фізером та Л. Онишкевич: в листі до останньої від 8 лютого 1985 р. дякує за "різдвяний дарунок від добрих людей" і просить почекати до іншого Різдва (отримала нагороду лише у січні 1988 р.) [32; 33].

Обидва випадки (В. Стуса та М. Ласло-Куцюк) змусили Фондацію та її засновників бути більш стриманими із вибором претендентів.

Документи свідчать про довгу дорогу до вручення нагороди Л. Костенко. Ще у 1987 р. О. Антонович і Р. Шпорлюк листовно почали обговорювати претендентів із України на нагороду [9]. В грудні на засіданні говорили про кандидатуру Л. Костенко, застереження було лише щодо того, чи зможе вона особисто прибути за нагородою до США.

Лише влітку 1988 р. Фондація почала робити певні заходи, аби з'ясувати можливість присудження і вручення нагород літераторам з України. 27 листопада 1988 р. Р. Шпорлюк вислав два листи до Л. Костенко (на домашню адресу і до Спілки письменників), але відповіді не отримав. Він писав влітку 1989 р.: "Ліна Костенко is The woman to watch for Антонович Prize in 1988/89", на що О. Антонович відповів: "Я зовсім згідний з Вашою думкою (вже був такої думки минулого року). Йдеться лише про те, щоби вона приїхала" [45].

Врешті 2 грудня 1989 р. Ліна Костенко із сином Василем прибула до США. Про приїзд та кількамісячне перебування писала не лише

українська, але й американська преса, особливо про нагородження її премією Антоновичів 25 березня 1990 р. [62]. Також про це говорять листи Т. та О. Антоновичів до Л. Костенко з вітаннями (10 січня) та про дату вручення премії в Джорджтауні (20 лютого 1990 р.), її лист-автограф з подякою за нагороду (15 березня 1990 р.) [51] та ін.

Б.А. Штольц (Stolz), голова департаменту славістичних мов та літератури Мічиганського університету, в листі від 9 січня 1990 р. подякував О. Антоновичу за 5 тисяч доларів для організації лекцій та читань поезій Л. Костенко, які переказано на рахунок Програми українських студій; в іншому листі від 15 лютого 1990 р. повідомляв про симпозіум Л. Костенко [47; 48]. Згадано, що Пенсильванський університет також брав участь у програмі перебування Л. Костенко. Організатори з Мічиганського університету, зокрема, Р. Шпорлюк та А. Гумецька, використали її приїзд аби привернути увагу американської наукової спільноти і громадськості до України. 17 січня – 12 лютого 1990 р. було організовано міні-курс на факультеті про її роль у культурному відродженні України в 1960-і рр., а 10 лютого – симпозіум “Lina Kostenko: The Artist and the Thinker”, на якому, згідно програми, виступили: М. Найдан, Д. Гузар Струк, М. Знаєнко, В. Брюховецький, Л. Онишкевич, Я. Розумний, Б. Рубчак, І. Фізер та ін. Далі був літературний вечір Л. Костенко.

Від Р. Шпорлюка до О. Антоновича йшли листи із докладним поясненням обставин її приїзду і програми перебування. В одному із листів, дякуючи О. Антоновичу за допомогу в організації приїзду Л. Костенко, він зазначив: “Без Вашої підтримки Ліна Костенко у нас, і припускаю в Америці загалом, не була б. Не маю сумніву [...] подорож Ліни Костенко до США, її тут перебування протягом половини року, матиме значення не тільки в її особистій і творчій біографії, а й вплине позитивно на українське літературне життя на Україні... [Йдеться] про вхід українства до американського світу. Візит Ліни Костенко тут справді історичний” [46].

Вручення нагород лауреатам за 1991 р. Зб. Бжезінському, Б. Гаврилишину та І. Драчу в Києві 2 липня 1992 р. мало великий міжнародний резонанс, про це свідчать тексти промов О. Антоновича при відкритті церемонії та М. Богачевської-Хом’як при врученні нагороди Зб. Бжезінському, прес-реліз “Drach, Brzezinski, Havrylyshyn Recipients of 1991 Antonovych prizes” редактора І. Ярославич та її ж лист до О. Антоновича в справі розсилки промови Зб. Бжезінського англійською та українською мовами для публікації в “Юкрейнієн Уік-

лі", "Свободі" та деяких американських виданнях. Також вказується, що Зб. Бжезінський та Б. Гаврилишин передали грошову премію на добротинні цілі: Бжезінський – фонду допомоги "в'язням сумління, таким як Василь Стус, що помер у сов. Гулазі". Конверт, в якому був чек із нагородою Фундації, адресований ним Є. Пронюку, голові Товариства репресованих. Є. Пронюка запропонував О. Антонович у листі до Зб. Бжезінського від 3 липня 1992 р. А Б. Гаврилишин в листі до М. Богачевської-Хом'як від 21 липня 1992 р. повторно наголосив про своє бажання створити стипендіальний фонд для професійної освіти студентам із рідного села Коропець у Тернопільській області.

Голова Фундації О. Антонович виступав щорічно на врученні нагород. В архіві зберігаються його тексти виступів, починаючи від 1982 р. Не було його виступу лише на врученні в 2001 р., коли через хворобу Тетяни Антонович подружжя не змогло прилетіти до Києва.

Членами журі Фундації в різний час були відомі професори американських університетів. Три перші роки головою Журі був Ю. Шевельов, члени Журі засідали у Нью-Йорку, де він жив [52]. Від 1984 р. головою став І. Фізер. Вперше Журі зібралося у Вашингтоні 7 березня 1987 р., коли головою був уже Я. Пеленський. Після цього Журі очолював Роман Шпорлюк [44]. В склад Журі входили також Гр. Грабович, Б. Рубчак, а пізніше – М. Жулинський, І. Дзюба, на сьогодні Журі очолює М. Богачевська-Хом'як. Їх виступи, листування та інші документи діяльності Журі зберігаються у архіві.

Знаходимо там англomовні звіти першого голови Журі Ю. Шевельова за 1981 та 1982 рр. [49; 50].

Було кілька спроб якимсь чином описати чи підсумувати у пресі для широкого загалу діяльність Фундації: "Десять років фундації Антоновичів" та той же текст англійською мовою для прес-релізу (23 березня 1991). В інтерв'ю І. Фізеру О. Антонович "Десятиліття Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів" в Києві в 1992 р., в час 10-ліття Фундації, підкреслив, що основна ціль – нагороди, але не тільки, додаючи, що до цього часу Фундація виділила приблизно сто тисяч доларів для підтримки українознавчих конференцій в університетах, стажування вчених з України, "Української енциклопедії", Українського Музею, Українського Інституту Америки, Гарвардського Інституту [24].

Вручення нагород відбувались, як видно із запрошень та інших матеріалів, у різних місцях: зокрема, в 1982, 1983, 1986 рр. – в Українському музеї, а 12 квітня 1987 р. – в Українському Інституті Америки

в Нью-Йорку. В 1988 – 1990 рр. урочистості проходили у Вашингтоні, в Джорджтаунському університеті, де працювала проф. Т. Антонович.

Влітку 1990 р. Антоновичі вдруге приїхали в Україну. Історично важливим було рішення Антоновичів перевести роботу Фондації до України: провести засідання Журі десятого скликання під час конгресу МАУ у Києві і присудити обидві нагороди кандидатам з України (вересень 1990 р.). Від 1991 р. вручення відбувалися в Україні, в Києві (в Будинку Вчителя, Народному Домі), а в 2002 та 2003 рр. вручення відбувалося у Львові. Для цього були особливі підстави.

17 серпня 2002 р. урочистості в ЛНБ ім. В. Стефаника поєднали три події – вручення нагород Гр. Гусейнову, Я. Ісаєвичу та Ю. Шаповалу, відкриття оновленого головного корпусу Бібліотеки та іменних залів О. і Т. Антоновичів. Наступного дня за участю лауреатів, членів Журі та численних гостей у Долині відбулося урочисте відкриття пам'ятника Борцям за Українську державу. Усі ці події стали можливими за фінансового сприяння Фондації.

Так само через рік – 7 вересня 2003 р. поряд із врученням нагород Р. Іваничуку та М. Рябчуку відбулося відкриття наступних оновлених іменних залів О. і Т. Антоновичів у Львові. Ті події багато представлені документами та різноманітними матеріалами. Особливо щедро вони стосуються перебування Фундаторів в Україні, під час яких вони вели дуже активну громадську і добродійну діяльність.

В архіві зберігаються листи, окремі фінансові звіти та технічна документація, яку для Фондації подавали ЛНБ ім. В. Стефаника (ремонтно-реставраційні роботи бібліотеки за 2000 – 2002 рр. та ін.), НаУКМА (реконструкція будинку по вул. Сковороди 2; 2002 р.), а також Інститут Літератури (ремонт приміщення відділу рукописних фондів і текстології) [27].

В архіві численні автографи багатьох сучасних науковців та літераторів з України і з-за кордону, в основному, листи стосовно номінації на нагороду: І. Лисяк-Рудницький (23 серпня, 23 і 30 вересня 1982 р.), О. Субтельний (12 жовтня 1982 р.), В. Верига (22 вересня 1982 р.), Яр Славутич (1 липня 1984 р.), П. Магочі (1984 р.), Дж. Мейс (1984 р.), Ф. Сисин (1 жовтня 1985 р.), О. Вітошинська (Софія Наумович; 1986 р.) та ін. Відомий меценат М. Коць пропонує на премію книгу Р. Федоріва “Єрусалим на горах” [31], В. Маркусь – книгу В. Трощинського [34], Спілка Письменників України – Ю. Мушкетика (31 січня 1995 р.) [39]. Серед листування можна зустріти додаткові

відомості про інших осіб: довідка "Олекса Мишанич" [41], біографічна та творча характеристика Ю. Шаповала (2002 р.) та ін.

Нагороди Фундації отримували не лише українські історики, але й вчені з інших країн, що досягли наукових успіхів в україністиці.

Слід згадати, що у 1991 р. Р. Шпорлюк у листі до О. Антоновича згадував польського історика Р. Торжецького (Torzecki), а також видання "Tygodnik Powszechny" і "Znak" як можливих претендентів на нагороди [43].

М. Гамм (Michael F. Hamm), професор історії з Принстонського університету, в 1995 р. отримав спеціальну нагороду Антоновичів за англomовну книгу "Київ: Портрет, 1800 – 1917" [23].

У квітні 1988 р. Р. Шпорлюк звернувся до фундації надати стипендію на три місяці А. Зембі (Zięba) з Краківського ун-ту, що писав у Мічиганському університеті докторат про еміграцію з Галичини до Америки [35]. На таку ж стипендію, очевидно, претендувала інша польська дослідниця Т. Хинчевська-Геннель (Chynczewska-Hennel), що стажувалася у Гарварді в 1985 р. [42].

Проф. П. Потічний запросив китайську стипендіантку Лю Дун (Liu Dong), що спеціалізувалася на українських студіях, до Макмастер університету (Канада) в 1989 – 1990 рр. на кошти Фундації О. і Т. Антоновичів [37].

В архіві є невеличка збірка друкованих творів із дедикаціями лауреатів, подарованих подружжю Антоновичів, а також декілька рукописів творів, зокрема: машинопис прозового твору "Homo Feriens" у двох книгах І. Жиленко, стаття "Яким буде місце української культури в Україні" (б.д.) та план книги "Україна перед сфінксом майбутнього. У двох томах" (2001) І. Дзюби, стаття "Україна і Малоросія – співіснування неможливе" (1997) Ю. Бадзьо та ін.

Із листування проф. П. Потічного із О. Антоновичем розкривається ще одна грань діяльності останнього – як дослідника: він працював у Бібліотеці Конгресу США (є укладена ним картотека публікацій про УПА в англomовній пресі США і Англії, а також у польській та словацькій пресі у післявоєнні роки) та Національному архіві у Вашингтоні, (опрацьовував німецькі архівні матеріали, що були використані у виданнях "Літопису УПА").

П. Потічний пише до О. Антоновича, що висилає "вступну статтю до тому "Літопису", котрий містить німецькі документи, що в більшості зібрані Вами", і що "деякі з цих документів (що не увійшли), надруковані нами в 6 і 7 томі "Літопису" ... [35]; в іншому листі від

18 листопада 1991 р. дякує О. Антоновичу за допомогу у виданні 21 тому “Літопису УПА” [36]. Також він вказує, що документи походять з Національного архіву США у Вашингтоні; вони були зібрані і переписані д-ром О. Антоновичем, який також закупив і передав мікрофільми цих документів для Архіву “Літопису УПА”.

Антоновичі подарували свою книгозбірню кільком інституціям, які передали до Фондації реєстри отриманих видань: до відділу рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України (320 позицій) [28], Науковій бібліотеці НаУКМА (260 позицій, включаючи 355 примірників книг та 125 чисел “National Geographic” за 1969 – 1999 рр.) [30], до ЛННБУ ім. В. Стефаника основну частину бібліотеки (2006) [29] – (понад 2 тис. томів, 700 позицій: зокрема, такі видання як “Арка” (Мюнхен, 1947 – 1948), “Лис Микита” (Детройт, 1956 – 1990), “Пролог” (1957 – 1961), “Сучасна Україна” (Мюнхен, 1953 – 1960), “Сучасність” (1977 – 1992, 276 чч.), “Українська літературна газета” (Мюнхен, 1955 – 1960), “Український Самостійник” (Мюнхен, 1957 – 1975, 180 чч.), “Digest of the Soviet Ukrainian Press” (1957 – 1968) та ін.).

В архіві – численні фото лауреатів Фондації, починаючи від фото В. Барки, В. Стуса (отримали за сприяння редакції “Сучасності”) та всіх наступних лауреатів, Фундаторів, членів Журі, фотоматеріали урочистостей вручення нагород, інших подій. Крім того, є коло двох десятків відеокасет із записами урочистостей вручення нагород Фондації.

В 2007 р. надійшли документи вручення нагороди о. д-ру Б. Гудзяку (Грамота, виступ М. Богачевської-Хом’як “Проф. д-р о. Борис Гудзяк – Лавреат Премії ім. Тетяни та Омеляна Антоновичів за 2006 рік”, промова лауреата, фото та ін.) та проф. Я. Грицаку (Грамота, промова голови Журі М. Богачевської-Хом’як, лекція лауреата, запрошення, фото та ін.). Це було останнє нагородження, на якому був присутній Фундатор д-р О. Антонович.

У 2008 р. церемонія нагородження повернулася до США: 8 листопада урочистості відбулися в Українському Інституті Америки в Нью-Йорку, де нагороджували д-ра мед. П. Джуля та Гр. Грабовича. І. Воевідка в листі до П. Джуля вітаючи “лауреата на рік 2008”, наголосив, що нагорода присуджена “за редагування “Лікарського Вісника” на протязі 36 років та медичного ілюстрованого словника Дорланда в українському перекладі” [19; 20]. П. Джуль в листі до Ради директорів Фондації ОТА, зазначив, що «Премію Фондації Антоновичів у висоті \$10,000 я вклав на банківський рахунок Американ-

сько-української медичної фундації (АУМФ)” [25]. Так само є листи і грамота для Гр. Грабовича [10; 11; 12].

Лауреатами 2009 р. стали проф. О. Забужко та проф. Л. Винар. В Грамоті О. Забужко говориться, що вона отримує цю нагороду “за книжку про Лесю Українку “Notre Dame d’Ukraine”, якою автор завершила свій цикл наукових праць про розвиток української ідентичності в європейській культурі” [15; 16; 17; 18]. В Грамоті говориться, що відзначено Л. Винара “за заснування та сорок п’ять річну редакцію журналу “Українського історика”, що став форумом для науковців в Америці та Україні...”[13; 14; 57; 61].

Г. Удовенко, розповідаючи про становлення української дипломатії та, зокрема, дипломатичного представництва України у Вашингтоні на початку 1990-х рр., в інтерв’ю “Українському тижневі” 26 серпня 2010 р. зауважив: “Американський бізнесмен українського походження із Вашингтона дав нам офіс із трьох-чотирьох кімнат, трошки меблів” [4]. А це власне О. та Т. Антоновичі передали на два роки у розпорядження працівників української амбасаді свій двоповерховий будинок у престижній дільниці столиці США одразу за Джорджтауном. Меблів дійсно було мало, бо подружжя жило досить скромно, на себе гроші витрачали дуже ошадно. Найбільша пасія їх життя – це подорожі. Вони об’їхали практично цілий світ, про це говорять тисячі фотографій в їх архіві.

О. та Т. Антоновичі допомогли також придбати історичний будинок на М Стріт у Джорджтауні, де тепер знаходиться українська амбасада. Саме в цьому будинку у Вашингтоні від 2009 р. відбуваються урочистості вручення нагород Фундації. 20 листопада 2009 р. племінники д-ра О. Антоновича отримали там державну відзнаку України – орден Ярослава Мудрого V ступеня, яким голова Фундації був нагороджений за вагомий внесок Фундації Омеляна та Тетяни в український культурний процес [21; 22; 58].

Архів Фундації О. і Т. Антоновичів і далі поповнюється документами, що продовжують надходити.

Джерела та література:

1. Антонович О. Спогади / О. Антонович. – К.; Вашингтон : Місіонер, 2003. – Кн. 2. – 568 с.: іл.
2. Антонович О. Спогади / О. Антонович. – К.; Вашингтон : АО “Август”, 1999. – 392 с.: іл.
3. Бажал А. Людина, яка живе у бібліотеці / А. Бажал // Дзеркало тижня.

– 2004. – 9-15 жовт. – № 40 (515) / [Електронний режим], режим доступу до газети: <http://www.zn.kiev.ua/ie/show/515/47972/>.

4. Безп'ятчук Ж. Спогади Містера Chairman / Ж. Безп'ятчук // Український тиждень. – 2010. – 26 серп. / [Електронний ресурс], режим доступу до газети: <http://ut.net.ua/online/218/0/124/>

5. Дзюба І. М. Антонович Омелян Миколович / І.М. Дзюба // Енциклопедія сучасної України (далі – ЕСУ). – К., 2001. – С. 584.

6. Дзюба І. М. Фундація подружжя Омеляна і Тетяни Антоновичів / І.М. Дзюба // ЕСУ. – К., 2001. – С. 584.

7. Жулинський М. Пам'яті Тетяни Антонович: Посмертна згадка / М. Жулинський, І. Дзюба, М. Богачевська-Хомяк, І. Драч, В. Дрозд, Ю. Мушкетик, С. Гальченко // Літературна Україна. – 2001. – 15 листопада.

8. Кореневич Л. Життя українського інтелігента / Л. Кореневич // Літературна Україна. – 2000. – 10 лютого. – С. 3.

9. Львівська Національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів (ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР), ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Антонович О. Лист до Р. Шпорлюка. 19 жовтня 1987. – 1 арк.

10. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Воевідка І. Лист до Гр. Грабовича. 8 травня 2008. – 1 арк.

11. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Грабович Гр. Лист до Воевідки І. 8 серпня 2008. – 1 арк.;

12. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Фундація ОТА. Грамота Гр. Грабовичу. Вашингтон. 8 листопада 2008. – 1 арк.

13. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Воевідка І. Лист до Л. Винара. 8 липня 2009. – 1 арк.

14. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Винар Л. Листи до І. Воевідки, голови Фундації ОТА. 27 липня, 16 листопада 2009. – 2 арк.

15. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Воевідка І. Лист до О. Забужко. 15 травня 2009. – 1 арк.

16. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Забужко О. Лист до І. Воевідки, голови Фундації ОТА. 26 травня 2009. – 1 арк. (копія).

17. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Запрошення на нагородження нагород лавреатам Фундації ОТА 2008 року проф. Оксані Забужко та проф. Любомиру Винару. Вашингтон. 20 листопада 2009.

18. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Фундація ОТА. Грамота нагородження О. Забужко. Вашингтон. 20 листопада 2009. – 1 арк. (копія).

19. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Воевідка І. Лист до П. Джуля із вітаннями. 8 травня 2008. – 1 арк.

20. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Фундація ОТА. Грамота нагородження Павла Джуля. Вашингтон. 8 листопада 2008. – 1 арк. (копія).

21. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Воевідка І. Листи до посла України в США [О. Шамшура]. 24 липня, 2 листопада, 7 грудня 2009. – 3 арк.

22. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Шамшур О., посол України в США. Лист до Воевідки І. 3 вересня 2009. – 1 арк.

23. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Гамм М. (Hamm M. F.). Лист до Антоновичів. 13 жовтня 1994. Додано: CV; Лист до Фундації з подякою за спеціальну нагороду Антоновичів. 3 серпня 1995. м. англ. – 1 арк.

24. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Десятиліття Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів. Б. д. – 4 арк.

25. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Джуль П. Лист до Ради директорів Фундація ОТА (на руки І. Воевідки). 12 листопада 2008. – 1 арк. (копія).

26. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Договір між ЛНБ ім. В. Стефаника та О. Антоновичем від 12.9.2002 р.

27. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Жулинський М. Лист до О. Антоновича. 3 листопада 2005. – 1 арк.

28. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Захаркін Ст. Книжкова колекція О. та Т. Антоновичів у відділі рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України – опис. Б. д. – 24 арк.

29. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Інвентарна книга "Збірка Тетяни і Омеляна Антоновичів". 2002 р. – 28 арк. (машинопис).

30. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Книги подаровані Науковій бібліотеці НаУКМА Фундацією Антоновичів – список. Б. д. (2 прим.)

31. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Коць М. Лист до Фундації. 27 жовтня 1994. – 2 арк.

32. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Куцюк-Ласло М. Лист до Л. Онишкевич. 8 лютого 1985. – 6 арк.

33. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Лист до Т. і О. Антоновичів. 30 червня 1988. – 2 арк.

34. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Маркусь В. Лист до О. Антоновича. 9 вересня 1994. – 1 арк.

35. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Потічний П. Лист до О. Антоновича. 10 листопада 1990. – 1 арк.

36. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 "Архів Фундації Антоновичів", Потічний П. Лист до О. Антоновича. 18 листопада 1991. – 1 арк.

37. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Потічний П. Листи до О. Антоновича. 1 червня 1988; 2 червня 1988. Додано: список публікацій; 10 листопада 1990.

38. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Прицак О. Лист до О. Антоновича. 24 жовтня 1985. – 1 арк.

39. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Секретаріат ради Спілки Письменників України. Лист до Фундації. 31 січня 1995. – 1 арк.

40. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Тарнавський Б. Листи до О. і Т. Антоновичів. 17 грудня 1985; 27 лютого 1986. – 2 арк.

41. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Фізер І. Лист до Антоновичів. 10 грудня 1995. Додано: лист О. Мишанича до І. Фізера. 13 листопада. – 2 арк.

42. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Хинчевська-Геннель (Chynczewska-Hennel) Т. CV (автобіографія). 1985. – 1 арк. м. англ.

43. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Шпорлюк Р. Лист до О. Антоновича. 14 грудня 1991. – 1 арк.

44. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Шпорлюк Р. Лист до О. Антоновича. 26 квітня 1988. 1 арк. Додано: CV та проспект докторату. М. англ. – 11 арк.

45. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Шпорлюк Р. Лист до О. Антоновича. Б. д. [1989]. На звороті: відповідь О. Антоновича від 31 серпня [1989].

46. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Шпорлюк Р. Лист до Фундації Антоновичів. 19 червня 1990. – 1 арк.

47. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Штольц Б. (Stolz V. A.), Шпорлюк Р., Мічиганський у-т. Лист – запрошення для Л. Костенко та О. Пахльовської. 26 квітня 1989. – 2 арк.

48. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Штольц Б. Листи до О. Антоновича. 19 січня 1990; 15 лютого 1990. – 2 арк.

49. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Foundation O. and T. Antonovych. Brief report on work of the Jury. Нью-Йорк, 7 лютого 1982. – 1 арк.

50. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, “Omelan and Tatiana Antonovych Foundation. Activities of the Jury during 1982”. Нью-Йорк, 20 січня 1983. – 1 арк.

51. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Костенко Л. Лист-подяка до О. Антоновича. 15.03.1990. – 1 арк.

52. ЛННБ ім. В. Стефаника, ВР, ф. 282 “Архів Фундації Антоновичів”, Шевельов Ю. Лист до О. Антоновича. 23 лютого 1983. – 1 арк.

53. Малюта І. Чиста нагорода із чистих рук / І. Малюта // Українська культура. – 1999. – Ч. 11-12. – С. 8–9.
54. Пундій П. Професор д-р Т. Терлецька-Антонович: Публікація з нагоди 80-річчя / П. Пундій // Свобода. – 1995. – Ч. 71. – 14 квітня.
55. Пундій П. Антонович Тетяна Михайлівна / П. Пундій, Я.В. Ганіткевич // ЕСУ. – Т. 1. – К., 2001. – С. 584.
56. Слабошпицький М. Антоновичі / М. Слабошпицький // Вісті з України. – 1995. – 25-31 травня. – № 18-19. – С. 15.
57. У Вашингтоні вручили премії Фондації О. і Т. Антоновичів // Свобода. – 2009. – 27 листопада. – С. 3.
58. Указ Президента України № 33/2008 від 17 січня 2008 р. // [Інтернет ресурс], режим доступу: www.president.gov.ua/documents/7319.html
59. Фонд української книжки ім. Василя Стуса // Обіжний лист фонду кафедр українознавства. – 1987. – Ч. 110 (травень-червень).
60. Фондація Омеляна і Тетяни Антоновичів: Штрихи до історії Фондації. Виступи і лекції лавреатів нагород Антоновичів (1982 – 1998) / [Упоряд. С. Гальченко]. – К.; Вашингтон: АО "Август", 1999. – 200 с.: іл.
61. Bihun Yaro. Philanthropist Antonovych acclaimed as his Foundation honors Zabuzhko, Wynar / Y. Bihun // The Ukrainian Weekly. – 2009. – № 48. – Nov. 29. – P. 4.
62. Salisbury S. Poet calls attention to struggle of Ukraine / S. Salisbury // The Philadelphia Inquirer. – March 24, 1990. – Section D. – 1D, 7D.